

॥. ७८

คำ นมัสการ

พระ พุทธ บารม

ชาย กะเกาะ สีขัง

๒๕ ๑๑๖

คำ นมัสการ

พระ พุทธ บาท

ชาย ที่เกาะ สีช้าง

คั ก ๑๑๑

ค.๒,

๑ นโม ข้าพเจ้าขอถวาย นมัสการ
แห่ง องค์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช
ศาสดาจารย์ อันมีศิริโสภาคย์ โสภา
จร หนักตา ธิคุณ อุดมยิ่ง อันเป็น
รัตน บอคมิ่งเป็น เกศา มกุฏ แห่ง อสุ
รนาคราชพระยาครุ มนุษย์คน ธรรม
เทวานิกร สวรรค์ อภิมารท นโม นมัส
ที่ นกขั สโมสร บอกรขึ้นเหนือ ศิโร
มางคศิริเศียร อุทิศ เป็น เทียน อุทิศ
บูชา สมเฝ้า เกศา เกษา จักบูชาพเจ้า

ทั้ง สอง ข้าง ซ้าย ข้างขวา แว ข้าพเจ้า
 ๓
 ะขอ ถวาย ต่าง ประทีป แก้ว ทั้งคู่ บูชา
 พระ ชิน ศรี พระ ชิน บาท ยุคล ลาย
 ลักษณะ ทเว จกกา มี วง กง จักร มี ลวด
 ลาย ลักษณะ งาม นก ทั้ง สอง กำ แก้ว
 กง ทอง ทั้ง สอง ไข่มุกคู่ กลรูป หอก
 ๑
 คทาธร ศรี พระ ขรรค์ สุวรรณ เติง ตัง
 ๑ ๑ ๑
 รตน บลลังก เสวกร ฉัตร มหา มกุฏ
 ๑ ๑
 รตน ราชภักุธ ภาณทั ขอ แก้ว คช รตน
 สุวรรณ ตะเกะ กะหม่อม ทอง พาด บัญระ
 ประทุม ชาคี ดอก พุด บุษบา รตน ลักกา

มาโดยไทรย จิว รามร โมฬี พณี ตาลิขัต
 ท้องแถว สัต มหันต์ คงคา สุวรรณ นาวา
 มหา วนาโดย บำ พระ หิม พานต์ ขอบ เขา
 จักรวาฬ ไกร ลาศ ปฐม อาศน์ อโนกาท
 สระ ศรี เขา สัตกณท ทร พระ เมรุ ธร
 ฉกามา พพร เมือง ธารรงค์ พรหม สิบ หก
 ชั้น รัตน สรียา ทาว ทารา นก วัตร
 สข ทกษณาวฏ เวียน ขวา กุมภรา
 มังกร มัจฉา กิณรา กิณรี สัตวา กาศ
 บกษ อินทรีย การวิก การเวก อินทร
 องค์ เจก บรม จักร พรก ัง ทิว ฉัตร รัตน

บาย ศรี นางชูแว่น แก้วมณี โชติ
 รัตนโกฏไกร รณามหาปราสาท รัตน
 พระโต บาท อสุภ ราชโค คาวี สุวรรณ มฤค
 มีทั้งรูป พยัคฆ์ กระบี่สังคาล อัสมา
 วลาหก พาวี อุโบสถ หักถี่ ฉกทนต์
 เฮอร์วรรณไอยรา มยุร ทวีโกฏา
 ธิชา พระยาหงษ์ กุกกฏ โพชนงค์ มงกุฏ
 แห่ง อสุร สุบรรณ ครุฑ ราชา จตุ ทวีปา
 มีทวีป ไหญ่สี่ มีทวีป น้อย สองพัน
 เป็น ยศ บรหาร อันมีอยู่ใน หิมพานต์
 วงศ์จักร ลักษณะ บาท อันงาม ยิ่ง อรุณ

สะดุ้ง ทั้ง ร้อย สิ่ง ยิ่งแปด ฝูง เทวา
 มนุษย์ นมัสการ พระ มหา กรุณา ธิคุณ
 เจ้า เสกข์ เข้า สู่ พระ อมัตตะ มหา นคร
 นฤพาน พระ องค์ จึง เสกข์ มา ประคิษฐาน
 เหยยบ รอย พระ พุทธ บาท ไว้ ให้ ปราบกฎ
 พระ บาท หนึ่ง อยู่บน ยอด เขา สุวรรณ
 บรรพต ๔๔ คร พระ บาท หนึ่ง อยู่บน ยอด
 เขา สุวรรณ มาลิกิริ เรื่อง ไร พระ บาท
 หนึ่ง อยู่บน ยอด เขา สุมณ โกรฐ สิงขร
 พระ บาท หนึ่ง อยู่ เมือง โยนก นคร บุรี
 พระ บาท หนึ่ง อยู่ แม่น้ำ ยมนามหา

นกกท หาดทราย

บั้งระบร บาท

ท่งหลาย น ถ้วนจบครบห้า

ฯ

อหัง วันทามิ ชูระโต

อหัง วันทามิ ธาตุโย

อหัง วันทามิ สัพพะโส

จักร ลักษณ

ใน คัมภีร์ ชินา ลังการ ได้ความว่า จักรลักษณ
ใน ผ้าพระบาททั้ง สอง มี คำละพัน ๗ ล้าน มีพรณ
ชั้น แดง กงจักร นั้น มีพรณ กุหนึ่ง พรณ แห่ง
ทอง กุม จักร นั้น มีสี กังสี แก้ว อื่น ทนึล ปาก กุม
นั้น มี ลวด กลม ท่าม กลาง ปาก กุม นั้น มี ช่อง ภาย
นอก กง จักร นั้น จึง มีรเยรูป มงคล เป็น ชั้น มาก
สักติ คือ รูป พระแสง หอก ๑ สรีรวิจิตร คือ รูป แว่น
สอง ศิริ ๑ นินทียา วิ กัง คือ รูป กอ ก พุก ๑ โส
วิฐู วิ กัง คือ รูป สร้อย ๑ วิฐู ฐัง สะ กัง คือ รูป
เครื่อง ประทับ กวรรณ ๑ วิฆทะ มานัง คือ รูป กอ ก
ไม้ เป็น เครื่อง ประทับ ๑ ภัททะ มี เต็ง คือ กัง ๑ ปา
สาโท คือ ปราสาท ๑ โกระณัง คือ เส้า ก้าย ๑ เสกะ
ฉัก กัง คือ เส้า กรณักร ๑ เกกัณ คือ รูป พระขรรค์ ๑

กาละวันทั้ง คือรูปพักใบ กาล • มะยุมะตักดัง คือ
 รูป กำแหงทางนกกยูง • รามะรัง คือพักชั้นแล้ว
 ไปด้วย ขนทราย รามวิ • ขุนหิสีสัง คือมงกุฏ •
 สุมะณะคามัง คือพวงดอกกลี • นิลุบปะลัง คือ
 ดอก ขุบล เขียว • เสกขุบปะลัง คือ ดอก ขุบล ขาว •
 วัคขุบปะลัง คือ ดอก ขุบล แดง • วัคทะปะทุมัง คือ
 ดอก บัว แดง • เสกทะปะทุมัง คือ ดอก บัว ขาว •
 ปุณณะมะโฏ คือ หม้อชั้น เก็บไป ด้วย น้ำ • ปุณณะ
 ปาฐ คือ ถาดชั้น เก็บไป ด้วย น้ำ • สุวัณณะกะละ
 ละสัมปุณณะบัคกััง คือ มากชั้น เก็บไป ด้วย เกรือก
 ทอง • สมุทโท คือ มหา สมุท • จักกะระวาฬะบััพพะ
 โท คือ เขา จักกรวาฬ • หิมะวันกะบััพพะโท คือ
 เขา หิมพานต์ • เมรุบััพพะโท คือ เขา พระ เมรุ • สุริ
 ยะมัตตะลัง คือ มณฑล พระ อาภิธัมย์ • จันทะมัตตะ
 ลัง คือ มณฑล พระ จันทร • สะปะวิวาราวะกุมะหากัปปา

คือ กวี่ปใหญ่ทั้งสี่ กับทั้ง ปวิฆ ๕ สะปะวิไล
 สักกะระณะระณะสังคีจิกะวัคกั คือ พระยาจักรีพระกั
 ชันพร้อมไปด้วยแก้ว ๗ ประการ กับทั้ง บวิไล ๕
 ทักขินาวัคคะเสกะสังขัง คือ สังขัตกขินาวัคมี
 พรหม ชันขาว ๑ สุวัณณะมัจฉะบุคสัง คือ กุ้งแห้ง
 ปลาทอง ๑ จักกาวัจัง คือ จักวา ๑ สักกะมหา
 กังกา คือ มหาคงคาทั้งหลาย ๗ สักกะกุละมัพพะธา
 คือ เขาบริกัณท์กุละ บรรพตทั้งหลาย ๗ สักกะสัณณะ
 สากระวา คือ สัตว์โคตร สำนกทั้งหลาย ๗ สุวัณณะ
 หังสะราชา คือ พระยาหงษ์ทอง ๑ สุงัสมาระราชา คือ
 พระยาจระเข้ ๑ ะชะปะฏากัง คือ ธงชาย ๑ ชิง
 ปฏาก ๑ สุวัณณะสิวิกา คือ คานหามทอง ๑ สุ
 วัณณะพาสะวิษะณี คือ พักพาสะ วิษะณชันชริกัถัย
 ทอง ๑ เกลาสะมัพพะโก คือ เขาไกรลาส ๑ สัหะ
 ราชา คือ พระยาราชสีห์ ๑ พัยกะมะวราช คือ พระยา

เสือโคร่ง ๑ พะลาหะกะอัสสะราชา คือ พระยาม้า
 วลาหก ๑ อุโปสะตะหัตถิราชา คือ พระยาช้าง
 อุโปสถ ๑ พาสูกิณาคะราชา คือ พระยาวาสูกิ
 นาคราชา ๑ สุกุณณะราชา คือ พระยาคูณ ๑ อุสะ
 ณะราชา คือ พระยาโกอุสภราชา ๑ เชาวณณะหัตถิ
 ราชา คือ พระยาช้างเชาวณ ๑ สุวัณณะมังกร
 คือ มังกรทอง ๑ ะกุกุมมะนะหาพรหมะ คือ ะกุกุมม
 มหาพรหม ๑ สุวัณณะนาคา คือ เวือง ๑ สะวัณ
 ณะ คือ แม่โคดบักทั้งบุตร ๑ กิงบวิไล คือ
 กิณ ๑ กิณะวิ คือ นางกิณ ๑ ะระวโก คือ นก
 ะระเวก ๑ มะยุมะราชา คือ พระยานกยูง ๑ โกลา
 ะราชา คือ พระยานกกระเรียน ๑ ชัมภุกะราชา คือ
 พระยานกกระจก ๑ ะกาวาละราชา คือ พระยานก
 ะกาว ๑ ะทะเวโลกา คือ กามาพร เทเว
 โลภย์ ๑ ไสพะสะพรหมะโลกา คือ พรหมโลกย์ ๑๖

ศิริ นัยโก ๑๐๘ ด้วยกัน สมด้วย พระ บาทีพระ
 ขาหารย์เจ้าหมักการไว้ว่า อัญชุกกระระตะยังยัสสะ
 มังคะลังวะระณัระเย จักกะลักคะณะสันนเน เน
 เมังโกละณะกะกัง เป็น เนื้อความว่า รูปมณฑล
 ๑๐๘ ประการ ปรากฏในชั้นนุสสอง แห่ง พระ
 มาก อัน ประกอบไปด้วย จักกะลักคะณะ แห่ง พระ
 บรมโกละโลกนาถ พระองค์ โกล ข้าพระพุทธรเจ้าขอ
 ประนัณม นมัสการ ซึ่ง สมเด็จพระ บรมโกละนาถ
 เจ้านั้น ๖ พระ มหาบุษิษลักคะณะ เป็น คำรบ สาม
 นั้น คือ อาละกะนัณที ว่ามี ชั้น พระมาก อัน บิรูณณ์
 ยาวกว่าชั้นเท่าแห่ง ชน ทั้งหลาย อัน คือ แก่
 ปลาย พระมาก ครอบเกล้า ถึง ชั้น พระมาก กำหนด
 สี่ส่วน เป็น ปลาย พระมาก สองส่วน กระษัณม์ถึง
 ลงใน ส่วน เป็น คำรบ สาม ชั้น พระมาก นี้ อยู่ใน
 ส่วน เป็น คำรบ สี่ มี สันฐาน คล้าย กับ ผัว กำพล

แดง ขึ้นบุกกกลพันให้กลมไว้ ในปลายเหล็กใน
แลมีสัณฐาน กิ่งลูกข้าง ๑

๖

หม่อมเจ้าประวิทย์ไกรฤกษ์สำเร็จการ
ลักษณะในผ้าพระบาทพระทุกเช้า ที่สมเด็จพระ
วันรัต ๑ ๓ ๑ ทูลถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัว เมื่อณวันที่ ๒๗ เมษายน ในงาน
ที่ทรงประดิษฐานแผ่นสีลาพระพุทธรูปมาก ไว้เหนือ
โหล่คานา พระแท่นเขาสถูปพระจุลจอมเกล้าฯ ปี
รัตนโกสินทร์ ๒๔๑๑

๗

